

2 Harpsund (D 34)

HERRGÅRDSLANDSKAP, HEDERSBOSTAD FÖR LANDETS STATS MINISTER

Harpsunds herrgård är hedersbostad och representationsbostad för statsministern och uppfördes under 1910- och 20-talen som en mönsteranläggning med corps de logi i 1700-talsstil med omgivande trädgård. Huvudbyggnaden är uppförd i två våningar med säteritak och flankerad av fyra flyglar, varav två är äldre, samt en terrasserad trädgård ner mot Harpsundssjön i söder. Harpsund är statligt byggnadsminne. I miljön ingår nationalromantiskt präglade ekonomihus och tjänstebostäder samt arbetarbostaden Nygård, uppförd enligt 1700-talets karolinska stilideal. Till Harpsund hör ett antal torp och gårdar, varav flera uppfördes under tidigt 1900-talet i nyklassicistisk stil, till exempel garaget, Villa Lillhem och Slänten medan trädgårdsmästarbostaden är uppförd i fornnordisk stil.

Till miljön hör ett storskaligt herrgårdslandskap med allékantade vägar och utblickar över ett böljande åker och haglandskap. Bebyggelsen, där det ingår flera stora ladugårdar är koncentrerad till gårdsmiljön och utmed Harpsundsjöns norra strand.

I öster markeras entrén till Harpsund genom två grindstolpar och en kraftig, kallmurad stenmur som följer tillfartsvägen.

Harpsund har även ett personhistoriskt intresse genom C.A. Wikander, en känd industriman i början av 1900-talet som skapade herrgårdsmiljön och skänkte den till staten som hedersbostad för landets statsminister. Vid sjön ligger Harpsundsekan, där flera statsministrar rott runt med sina gäster. Miljön har haft stor betydelse för mer avslappnade möten mellan politiker och använts flitigt av flera statsministrar.

Harpsund är namnet på den by som avhystes när säteriet Axelsberg bildades på 1600-talet. Den äldre säteribyggnaden bestod av en reveterad timmerbyggnad med två flyglar som revs inför att den nya herrgården skulle uppföras. På Häradskartan från slutet av 1800-talet står det Axelsberg. Vid Harpsund är det möjligt att uppleva hur markanvändning och bebyggelse avspeglar godsets organisation.

Harpsunds huvudbyggnad från tidigt 1900-tal flankeras av flyglar från 1700-talet. Den terrasserade trädgården är inhägnad.

Landskapet är storskaligt. Vägen till Harpsund kantas av en kallmurad stenmur med två kraftiga grindstolpar som markerar entrén till inägorna.

Nygård, arrendatorbostaden är uppförd enligt nationalromantiska stilideal. Till miljön hör en vällingklocka och ett magasin.

Trädgårdsmästarbostaden ligger nära inpå huvudbyggnaden och är ett fint exempel på dåtidens arkitektur. Här finns även ett växthus.

VIKTIGA VÄRDEBÄRARE

- Herrgårdsmiljön med samtliga byggnader, som är hedersbostad för landets statsminister och statligt byggnadsminne.
- Nygårds arbetarbostad och ekonomihusens placering.
- Det öppna, storskaliga odlingslandskapet utan bebyggelse.
- Allékantade vägar och två grindstolpar i öster med en grov kallmurad stenmur.

ATT TÄNKA PÅ

- Området är riksintresse för kulturmiljövården.
- Herrgårdsmiljöns bebyggelsestruktur och karaktär ska underhållas så att dess karaktär består.
- Nya byggnader ska underordnas befintlig bebyggelses struktur och utformning.
- Den öppna inägomarken ska brukas på ett sådant sätt att dess öppna karaktär består med vyer ut över Harpsundssjön.
- Landskapsbilden ska skyddas.